

Adyňyz owadan bolsun

Category: Edebi makalalar, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 21 январа, 2025

Adyňyz owadan bolsun ADYŇYZ OWADAN BOLSUN !

Allanyň ýaradan bendesine, özüňiz ýaly birine göwniýetmezçilik edip ýa-da ýañsylamak maksady bilen at dakmak erbet gylyk-häsiýetleriň biridir. Ata-babasynyň adyny yzyna tirkäp ýa-da elinden gelýän hünärine, meşgullanýan kärine (mugallym, balykçy, çopan we ş.m) görä at dakmak oňlanylýar. Dini şahsyýetleriň adynyň yzyna hormatlamak we derejelendirmek üçin (s.a.w – salallahu aleýhi wesellem), (a.s – aleýhissalam), (r.a – radiallahu anh ýa-da rahmatullahu aleýh), (k.s – kuddise sirruh) ýaly atlaryň tirkelmegi adam adyny götergileýjin sözleri tirkemegiň bolýandygyny görkezýär. Umuman adam adynyň yzyna ýañsylaýjy lakam dakmak hiç haçanam halanylmaýar. Biz bu gezek lakam barada däl-de, adam ady barada gysgaça durup geçeliň.

«Erbet ady owadan ada öwürüň!» diýen Hadysdan ugur alyp, adamlar çagalaryna erbet at dakmajak bolmaly. Biz türkmenler käte yrym-ýom diýip «Italmaz», «Güjük», «Porsy», «Gotur», «Bessir», «Doýduk» ýaly dakaýmagymyz bar. Bular ýaly atlar dakylan çagalaryň köpüsi kämillik ýaşyna ýetensoň, öz atlaryndan utanyp gezýärler. Musulman adama owadan at dakmak sünnetdir. Oňaýsyz hasap edilýän ady başga ada öwürmek hem bolýar. Mysal üçin, Dört Çaryýarlaryň birinjisi Hezreti Abu Bekir Syddygyň (r.a) yslamdan öňki ady Abdylkäbedi, Hezreti Pygamberimiz (s.a.w) bolsa bu adyň ýerine Abdylla dakypdyr.

At dakmak meselesinde juda seresaply çemeleşmelidir. Çaga aşa şöhratlandyryjy atlary dakmajak boluň. Meselem «Reşit», «Emin» ýaly atlary oňarsaň dakmaly däl. «Muhiddin», «Nureddin», «Fahreddin», «Şerefeddin», «Jemaleddin» ýaly atlary çagaňy kämil edep-terbiýe berjegiňe, halal şahsyýet edip ýetişdirjegiňe gözüň ýetse dakmaly. Çünki bu atlar şöhratlandyryjy we agyr atlardyr. Yslama laýyk gelmeýän durmuşda ýaşayan adamyň bu atlar bilen gezmegi mekrudyr.

Çagasyňa bu atlardan birini goýup, şol ada mynasyp ýaşadyp bilmedik adamyň berjek hasaby agyr boljakdygyny unutmaň.

Ibni Abidin diýen alymyň kitabynda çaga dakyljak atlaryň arasynda iň gowusynyň Abdylla, ondan soňra Abdyrahman, ondan soňra Muhammet, ondan soňra Ahmet, ondanam soňra Ybraýym boljakdygyny aýdýar. Şeýle hem Allatagalanyň atlaryndan bolan Aly, Reşit, Eziz ýaly atlary-da daksañ bolar. Emma bu atlar tutulanda gaty seresaply bolmaly. Kimdir birine sögünjek bolup, bu atlar dakylan adama sögýändirin öýtmäň.... Köp nokada düşünen bolsaňyz gerek. Muny bilibem edepsizlik eden dinden çykar we kapyr bolar.

Rahman, Rahym, Samat, Jepbar, Jelil, Kadyr ýaly Allanyň atlaryny oňarsaňyz göni dakmaň, öňüne «Abdy(l)» (mysal üçin: Abdysamat, Abdylkadyr..) ýa-da yzyna «guly» (mysal üçin: Jepbarguly, Rahmanberdi) goşulmasyny goşup goýuň.

Şeýle hem adam adyny doly tutsaňyz birinjiden-ä etikanyň kadalaryny ýerine ýetirdigiňiz bolar hem mundan lezzet alarsyňyz, ikinjidenem doly ady tutulanyň özüňize mylakatly we hoşniýetli çemeleşmegine sebäp bolarsyňyz. Galyberse-de adyň hormatyny sakladygyňyz bolar. Hasan diýmän – «Hasik», Muhammet diýmän – «Muha», Ybraýym diýmän – «Ibo», Ysmaýyl diýmän – «Iska» diýseňiz bu hormatly atlary ýaňsa aldygyňyz bolar. Niýetiňizde bu atlary ýaňsa almak bolmasa-da, günä gazanmak ähtimallygynyň döreyändigini ýatdan çykarmaň. Çaga dünýä inensoň aradan çyksa oňa at dakylan depin edilmeýär.

At dakmakda halkymyzyň baý tejribesi bar. Ilki bilen pygamberleriň, sahabalaryň, welileriň atlary, galyberse-de milli şahsyýetlerimiz bolan Kültegin, Kürşat, Görogly, Oguzhan, Atilla, Alparslan, Ilarslan, Iltutmuş, Beýbars, Jelaleddin, Bamsy Birek, Hantörel, Ärhasan, Magtymguly, Seýdi, Azady ýaly atlary dakmak halkymyzyň milli ruhuň çygrynda kämilleşmegine belli bir derejede ähmiýetiniň boljakdygyna berk ynanýarys.

Has TÜRKMEN. Edebi makalalar